

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

شورای عالی حوزه علمیه قم
مرکز مدیریت حوزه علمیه خواهران
حوزه علمیه ریحانه النبی (س)
شهرستان شیراز

تحقیق درسی سطح ۳ (کارشناسی ارشد)
گرایش: تفسیر و علوم قرآنی
درس کارورزی ۲

موضوع

روابط زوجین از دیدگاه قرآن

استاد مربوطه:
جناب آقای یزدانی

پژوهشگر
طاهره جعفری

دی ۱۳۹۲

چکیده

یکی از نهادهای اصلی جامعه، خانواده است. زن و مرد دو رکن اساسی در خانواده محسوب می شوند و بیشترین نقش را در پویایی و بالندگی خانواده دارند؛ بنابراین باید برای حفظ و تحکیم روابط خویش با یک سری اصول در زندگی آشنا شوند تا با به کارگیری آن به سعادت و آرامش برسند.

قرآن و دستورات ائمه، بهترین دستورها را درباره خانواده بیان کرده اند و برای روابط زوجین نیز دستورات ارزنده ای ذکر کردند.

در این تحقیق سعی بر آن است که آیاتی از قرآن در این زمینه را از تفاسیر مختلف مورد بحث قرار داده است.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	مقدمه
۳	فصل اول: مودت و رحمت
۱۱	فصل دوم: اصل لباس بودن همسران
۱۷	فصل سوم: اصل سرپرستی مردان
۳۳	فصل چهارم: اصل معاشرت نیکو
۴۰	فصل پنجم: اصل حفظ و مراقبت
۴۵	نتیجه گیری
۴۶	منابع و مأخذ

مقدمه

سپاس و ثنای بی کران معبودی را سزااست که امید همه جویندگان است و مقصد همه پویندگان، خدای را سپاس که برای هدایت انسان ها و رساندن آنان به قله سعادت و کمال، پیامبران عظیم الشأن عليه السلام را به رسالت برانگیخت، درود بی پایان بر امین خدا، پیشوای انبیاء، ناخدای کشتی رستگاری حضرت رسول اکرم صلی الله علیه و آله و خاندان پاک و مطهر او.

خانواده یکی از نهادهای اصلی جامعه و مهمترین پایه نظام اجتماعی اسلام است. نهادی که بر پایه ازدواج زن و مرد است و با تولید مثل توسعه می یابد. پیوند زناشویی از شیرین ترین پیوندها در روابط انسان ها می باشد و خانواده کانون امنیت، آرامش، آسایش در زندگی است. نهاد خانواده اساس سازندگی شخصیت انسان و مهمترین عامل تکامل جامعه بشر است و از این رو اسلام که برنامه تکامل انسان است برای تأسیس و تحکیم این نهاد سرنوشت ساز و پیشگیری از فروپاشی آن رهنمودهای بسیار مهمی دارد.

اسلام زندگی خانوادگی را بر مبنای حقوق و مسئولیت قرار می دهد و برای استحکام خانواده اصول و قوانین خاصی وضع کرده که با وجود آن تمام مصالح و منافع خانواده تضمین می گردد. در شریعت مقدس اسلام، خانواده قبل از اینکه یک سازمان حقوقی باشد یک نهاد اخلاقی و معنوی است که بر مبنای عشق و محبت و آموزه های دینی پایه گذاری شده و وظایف هر فرد مطابق توان و سرشت و طبیعت و نیاز فطری اوست و جایی برای خودبینی و خودنگری وجود ندارد و مصلحت خانواده مصالح فردی را تحت الشعاع قرار می دهد. بنابراین فقط راهکارهای حقوقی صرف گره گشا نیست بلکه باید اخلاق را پشتوانه آن کرد.

زن و شوهر نقش اصلی در پویایی خانواده دارند، بنابراین اسلام برای روابط زوجین طرح و برنامه دارد، و دستورات و احکام حقوقی خاصی صادر کرده است. این دستورات با هدف پیشگیری از تزلزل در روابط خانوادگی می باشد، بعضی دیگر ناظر به تحکیم روابط خانوادگی و جلوگیری از جدایی است. قرآن و اهل بیت عليه السلام بهترین دیدگاه را درباره خانواده ترسیم کردند و در مورد

و اگر انسان های معذب در آتشی دوزخ را آتش گیرانه دوزخ خوانده، بدین جهت است که شعله گرفتن مردم در آتش دوزخ به دست خود آنان است، و جمله مورد بحث یکی از ادله تجسم اعمال است.^۱

برخی مفسران برای حجاره تفسیرهای آورده اند

حجاره

۱-سنگ هایی که به صورت بت در آورده اند.

۲-جسدهای اهل جهنم مثل سنگ در جهنم باقی می ماند بنابراین یعنی الناس و حجاره یکی است.

۳-گنج های طلا و نقره که از سنگ تولید شده.

۴-سنگ کبریت است زیرا که آتش آن شدید است.^۲

«عَلَيْهَا مَلَائِكَةٌ غَلاظٌ شِدَادٌ» بر آن آتش ملائکه ای موکل شده اند تا انواع عذاب را بر سر اهل

دوزخ بیاورند ملائکه ای غلاظ و شداد، غلاظ جمع غلیظ، غلیظ ضد رقیق است. فرشتگان غلیظ

فرشتگانی که خشونت عمل دارند (چون فرشتگان قلب مادی ندارند، تا متصف به خشونت و رقت

شوند). شداد: جمع شدید؛ نیرومند در تصمیم و عمل. «لَا يَعْصُونَ اللَّهَ مَا أَمَرَهُمْ وَيَفْعَلُونَ مَا

يُؤْمَرُونَ» تفسیری برای جمله غلاظ شدید. منظور این است که فرشتگان نامبرده ملزم به آن

مأموریتی هستند که خدای تعالی به آنان داده و غیر از خدا اوامرش هیچ عامل دیگری از قبیل

رقت و ترحم و امثال آن در آنان اثر نمی گذارد و خداوند را با مخالفت یا رد، عصیان نمی کنند.

هرچه را که مأمور باشند به طور کار انجام می دهند بدون اینکه چیزی از آنان قوت شود و یا به

خاطر ضعف و خستگی از مأموریت کم کند.

^۱ - محمد حسین طباطبائی، المیزان فی التفسیر القرآن، ج ۱۹، ص ۱۹۰.

^۲ - گروه مترجمان، تفسیر هدایت، ج ۱۶، ص ۱۱۶

جمله «لَا يَعْصُونَ» ناظر به این است که فرشتگان ملزم به تکلیف خویش هستند و جمله یفعلون ناظر به این است که عمل را طبق دستور انجام می دهند. پس جمله دومی تکرار جمله اول نیست. جمله اول راجع به دست نکشیدن از کار، جمله دوم یعنی کار را طبق دستور خداوند انجام می دهند، به این ترتیب نه راه گریزی است نه التماس و جزع و فزع مؤثر است.^۱

^۱ - محمد حسین طباطبائی، المیزان فی التفسیر القرآن، ج ۱۶، ص ۱۶۰.

نتیجه گیری

در همه جوامع خانواده رکن اساسی و تأمین کننده امنیت و آسایش آن جامعه می باشد. امروزه به رغم رشد فرهنگی و تغییر در سبک زندگی، بسیاری از افراد در رویارویی با مشکلات و بحران های زندگی توانایی های لازم را ندارند و همین امر آنان را در مواجهه با مسائل و مشکلات زندگی آسیب پذیر نموده است.

برای جلوگیری از فروپاشی خانواده، زن و مرد نقش اساسی دارند و باید در تحکیم هر چه بیشتر خانواده تلاش کنند و به یک سری قوانین آشنا شوند البته این قوانین به تنهایی کافی نیست و اخلاق باید پشتوانه آن گردد.

یکی از اصول اخلاقی، مودت و رحمت است که زیربنای تمام اصول است و زوجین باید همواره مراقب این اصل باشند و موجباتی را فراهم نکنند که این اصل آسیب ببیند چرا که آرامش فکری و روحی که اساسی ترین هدف ازدواج است از میان می رود.

منابع و مأخذ

*قرآن کریم

- ۱- امین، نصرت، مخزن العرفان در تفسیرالقرآن، تهران: نهضت زنان مسلمان، ۱۳۶۰.
- ۲- جوادی آملی، عبدالله، زن در آینه جلال و جمال، قم: نشر اسراء، ۱۳۸۵.
- ۳- حر عاملی، محمد بن الحسن، وسائل الشیعه الی تحصیل مسائل الشریعه، دوره ۲۰ جلدی، تصحیح عبدالرحیم ربانی شیرازی، بیروت: دارالحیاء التراث العربی، ۱۴۰۳.
- ۴- حسینی شاه عبدالعظیمی، حسین بن احمد، تفسیر اثنی عشری، تهران: میقات، ۱۳۶۳.
- ۵- حسینی همدانی، محمد حسین، انوار درخشان، تهران: انتشارات کتابفروشی لطفی، ۱۴۰۴ هـ.ق.
- ۶- راغب اصفهانی، ابوالقاسم الحسین بن محمد، المفردات فی غریب القرآن، مترجم محمد حسین کلانی، بیروت: دارالمعرفه، ۱۴۰۸.
- ۷- رشید پور، مجید، تعادل و استحکام خانواده، تهران: نشر اطلاعات، ۱۳۸۱.
- ۸- طباطبائی، محمد حسین، المیزان فی تفسیرالقرآن، دوره ۲۰ جلدی، مترجم محمد باقر موسوی همدانی، تهران: دارالکتب اسلامیه، ۱۳۸۳.
- ۹- طبرسی، فضل بن حسن طبرسی، تفسیر مجمع البیان، مترجمان، تهران: ناصر خسرو، ۱۳۷۲.
- ۱۰- _____، تفسیر جوامع الجامع، مترجمان، قم: جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، ۱۴۱۷.

- ۱۱- طیب، عبدالحسین، اطیب البیان فی تفسیر القرآن، تهران: اسلام، ۱۳۷۸.
- ۱۲- قرائتی، محسن، تفسیرنور، تهران: مرکز فرهنگی درس‌هایی از قرآن، ۱۳۸۲.
- ۱۳- قرشی، علی اکبر، قاموس قرآن، تهران: دارالکتب اسلامی، ۱۳۷۰.
- ۱۴- _____، تفسیر احسن الحدیث، نشر بعثت، ۱۳۷۷.
- ۱۵- گروه مترجمان، تفسیر هدایت، مشهد، بنیاد پژوهش‌های آستان قدس رضوی، ۱۳۷۷.
- ۱۶- گنابادی، سلطان محمد، تفسیر بیان السعاده فی مقامات عباد، مترجم رضا خانی، تهران: دانشگاه پیام نور، ۱۳۷۲.
- ۱۷- مصطفوی، حسن، تفسیر روشن، تهران: نشر کتاب، ۱۳۸۰.
- ۱۸- _____، التحقيق فی کلمات القرآن کریم، تهران: بنگاه ترجمه و نشر کتاب، ۱۳۶۰.
- ۱۹- مکارم شیرازی، ناصر، تفسیر نمونه، تهران: دارالکتب اسلامی، ۱۳۸۲.
- ۲۰- نجفی، خمینی، محمد جواد، تفسیر آسان، تهران: اسلامی، ۱۳۹۸.